

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

ЗАПОВЕД

№ РД 09-553 / 23.06. 2021 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация при спазване на изискванията на чл.66, ал.1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

УТВЪРЖДАВАМ:

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професия код 212070 „Актьор” със специалности: 2120701 „Драматичен театър“, 2120702 „Пантомима“, 2120703 „Куклен театър“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл.6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Настоящата заповед да се доведе до знанието на директорите на училищата по изкуствата за сведение и изпълнение.

Контрол по изпълнението на Заповедта възлагам на Борислава Танева – заместник-министър на културата.

6/23/2021

X Велислав Миневков
Велислав Миневков
Министър на културата
Signed by: Velislav Velichkov Minekov

Приложение

**НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СППОО	Наименование
Професионално направление:	212	Музикални и сценични изкуства
Професия:	212070	Актьор
Специалности:	2120701	Драматичен театър
	2120702	Пантомима
	2120703	Куклен театър

Утвърдена със Заповед № РД *09-553/13.06* 2021 г.

София, 2021 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА:

Изпитната програма е предназначена за организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване на III степен на професионална квалификация по професията 212070 „Актьор” със специалности: 2120701 „Драматичен театър“, 2120702 „Пантомима“, 2120703 „Куклен театър“, съобразно списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от ЗПОО.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване трета степен на професионална квалификация по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение.

Държавният изпит по теория и практика на професията се провежда в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА:

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

1. За част по теория на професията:

А. Формат и учебно съдържание.

Б. Критерии за оценяване.

2. За част по практика на професията:

А. Изисквания за съдържанието на индивидуалните практически задания.

Б. Критерии за оценяване.

III. ФОРМАТ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЪРЖАВНИТЕ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ:

1. Държавният изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация включва две части:

а) част по теория на професията;

б) част по практика на професията.

2. Държавният изпит по част теория на професията се провежда във формата на писмен тест, съставен от три модула.

3. Времетраенето на изпита по част теория на професията е до 4 (четири) астрономически часа, разпределени както следва: първи модул – 40 минути, втори модул – 80 минути, трети модул – 120 минути.

4. Тестовият комплект за писмен тест се избира в училището от база данни с въпроси на основание на чл. 3, ал. 2 от НАРЕДБА № 1, от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г.

5. Държавният изпит по част практика на професията се състои в изпълнение на роля (персонаж) по индивидуално задание в съответствие с компетенциите за трета степен на професионална квалификация, на основание на НАРЕДБА № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

6. Продължителността на изпитите по чл. 1, ал. 2, т. 1 и 2 в частта по практика на професията е до три последователни дни и не повече от 6 астрономически часа дневно.

7. Дейностите и задълженията на комисиите за подготовка, организиране и провеждане на изпитите и на директора са разписани в чл. 4 от НАРЕДБА № 1/19.02.2020 г. за

организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г.

8. Съставът на комисииите за подготовка и оценяване на изпита - част по теория на професията и за провеждане и оценяване на изпита - част по практика на професията, се определя в съответствие с чл. 35, ал. 1 - 3 от ЗПОО.

9. Оценяването на писмените работи от изпита на част по теория на професията се извършва от комисията в съответствие с чл. 14 от от НАРЕДБА № 1, от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, Обн. - ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г.

10. Оценяването на произведенията от изпита на част по практика на професията се извършва от комисията в съответствие с чл. 15 от от НАРЕДБА № 1, от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, Обн. - ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г.

11. Оценкаите поставени от изпитните комисии за част по теория на професията и за част по практика на професията са окончателни и не подлежат на промяна.

12. В определеното в графика време и място за провеждане на държавния изпит - част по теория и част по практика на професията, учениците се явяват с документ за самоличност.

IV. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ:

1. Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация се извършва в точки, както следва:

- част по теория на професията – максимално 100 точки;
- част по практика на професията – максимално 100 точки.

2. Всеки изпит се счита за успешно положен при успешното полагане на двете му части – част по теория на професията и част по практика на професията. Всяка част от изпита е успешно положена при постигане на 50 на сто от максималния брой точки.

3. Окончателната оценка се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се изчислява по формула: окончателната оценка в брой точки е равна на $0,5 \times$ получения брой точки от част по теория на професията + $0,5 \times$ получения брой точки от част по практика на професията.

4. Окончателната оценка от брой точки се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки \times 0,06.

5. Окончателната оценка от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател, с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател слаб;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател среден;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател добър;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател много добър;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател отличен.

V. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ:

Учебното съдържание за писмения тест по теория на професията включва въпроси от следните теоретични дисциплини:

1. **История на театъра**
2. **Драматургичен анализ**
3. **Вокална подготовка**

Писменият тест е съставен от три модула:

А. Първи модул - 25 въпроса със затворен отговор от учебното съдържание по дисциплините: История на театъра – 12 въпроса, Драматургичен анализ – 7 въпроса, Вокална подготовка – 6 въпроса. Всеки верен отговор носи по 1 точка. Максималният брой точки от първия модул на теста е 25 точки.

Б. Втори модул - включва 25 въпроса с отворен отговор от учебното съдържание по дисциплините: История на театъра – 12 въпроса, Драматургичен анализ – 7 въпроса, Вокална подготовка – 6 въпроса. Всеки верен отговор носи по 2 точки при пълен отговор. Максималният брой точки от втория модул на теста е 50 точки.

В. Трети модул – развиване на въпрос с разширен отговор. Писмената работа е в обем до четири страници. Максималният брой точки от третия модул на теста е 25 точки. Оценяването се извършва въз основа на критериите, определени в Раздел V на програмата „Система за оценяване”, съобразно учебното съдържание към съответната тема.

Учебно съдържание по вокална подготовка:

Вокално пеене, певческа стойка и дишане. Динамика и ритмика. Български фолклор. Народни инструменти и фолклорни области. Хорово изкуство. Формации, видове човешки гласове. Опера-видове. Музикални жанрове, стилове, особености.

Учебно съдържание по драматургичен анализ:

Същност и развитие на драматургичният анализ. Драматургичният анализ през вековете и специфичните му характеристики. Откриване на епоха в драматургично произведение. Видове драматургични жанрове. Представители на чуждестранната и българската драматургия.

Учебно съдържание по история на театъра:

Античен театър, Средновековие, Ренесансов театър, театър по времето на Класицизма, театъра през XIX- XXв. Системата на Станиславски. Съвременни актьорски тренинги. Зараждане и развитие на българския театър. Българска драматургия.

III модул: Въпроси с разширен отговор

Въпрос № 1.

Античен театър – изграждане на образ в античната драматургия.

- Зараждане на театъра – Дионисиеви празници, делото на Пизистрат – 3 т.
- Архитектурно и административно устройство на театъра – 3 т.
- Маски, костюми, декори – 1 т.
- Антична музика и инструменти – 1 т.
- Есхил, Софокъл, Еврипид, Аристофан – 8 т.
- Тема, идея, основен конфликт на произведението по избор („Прикованият Прометей“, „Едип цар“, „Антигона“, „Жените в народното събрание“) – 5 т.

Въпрос № 2.

Шекспир – не епоха, а за всички времена.

- Ренесансът в Англия – 3 т.
- Шекспир драматургия. Исторически драми, комедии, трагедии – 10 т.
- Сонети – 3 т.
- Тема, идея, основен конфликт на произведението по избор („Ромео и Жулиета“, „Сън в лятна нощ“, „Крал Лир“, „Двамата веронци“) – 5 т.

Въпрос № 3.

Комедия дел арте – изкуство на импровизацията, висше актьорско майсторство и в съвременния театър.

- Италианско Възраждане – 5 т.
- Комедия дел арте – комедия на маски, пантомима, танц и песен – 10 т.
- Италия от XVI век – училище за европейския театър – 3 т.
- Защо комедия дел арте е идеал и за съвременния актьор? – 3 т.

Въпрос № 4.

Хорово изкуство. Опера.

- Човешки гласове, хорови формации. -7 т.
- Вокални жанрове и стилове. -7 т.
- Опера – възникване и развитие. Представители. – 7 т.

Въпрос № 5.

Необходимост от обучение. „Системата на Станиславски“ в търсене на психологическата истина.

- К. С. Станиславски – живот, посветен на театъра – 3 т.
- Първата фигура в театъра на психологическия реализъм – 5 т.
- Тялото и съзнанието – психофизическа цялост – 3 т.
- Системата – метод на физическите действия, техники за релаксация и концентрация, „творческото ако“, емоционална памет – 10 т.

Въпрос № 6.

Руски театър XIX век – „златен век“ в развитието на поезията, прозата, драматургията и театъра.

- Русия през XIX и XX век – възход на литературата, поезията, театъра. Представители. – 8 т.
- Музика – представители- 3т.
- Н. Гогол – тъжният човек и гениален комедиограф - Тема, идея, основен конфликт на произведение по избор („Женитба “;„Ревизор“) – 10 т.

Въпрос № 7.

А. П. Чехов – новатор, епоха в театралното изкуство, повлиял на цялата съвременна и модерна драматургия.

- Разкази – 3 т.
- Драматургия – 9 т.
- Тема, идея, основен конфликт от произведение „Три сестри“ „Чайка“ „Вишнева градина“ – 9 т.

Въпрос № 8.

Български театър – възникване и развитие.

- Училищните тържества – основа на театралния диалог и българска театрална традиция – 9 т.
- Преводни пиеси – 2 т.
- Първи български автори – Д. Войников, С. Доброплодни, В. Друмев – 10 т.

Въпрос № 9.

Български театър – съвременни тенденции и драматургия.

- Родна драматургия – Ив. Вазов, Добри Войников, П.Ю.Тодоров, Яворов, Й.Йовков, Ст.Л Костов, С.Стратиев, Ст. Цанев, Й. Радичков – 10 т.
- Изграждане на професионален български театър – 6 т.
- Тема, идея, основен конфликт на произведение по избор („Двубой“ , „Змейова сватба“ , „Суматоха“) – 5 т.

Въпрос № 10.

Актьорският тренинг през XX век.

- Психологически театър – Станиславски, Лий Страсбърг, Михаил Чехов – 7 т.
- Актьорът и неговото обучение в театралната визия на Мейерхолд и Б. Брехт – 7 т.
- Тренингът като основна репетиционна техника – Йежи Гротовски, Питър Брук, Еуженио Барба – 7 т.

Критерии за оценяване по част теория на професията:

№	Критерии за оценяване по теория на професията и специалността	Макси мален
---	---	----------------

		брой точки
1.	Тест – първи модул, двадесет и пет въпроса със затворен отговор	25
2.	Тест – втори модул, двадесет и пет въпроса с отворен отговор	50
3.	Тест – трети модул, въпрос с разширен отговор	25
3.1	- степен на обхващане на проблематиката - 21	
3.2	- познаване и владееене на терминологията - 2	
3.3	- логична структура на изложението - 1	
3.4	- граматически правилен език и стил - 1	
	Общо брой точки	100

Забележка: Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор с точност до 1.

VI. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ:

Държавният изпит в част практика на професията се състои в изпълнение на индивидуално практическо задание, което включва създаване и изпълнение на роля, (персонаж) по специалността.

Индивидуалното практическо задание се разработва по следния начин:

Темата, ролята и пиесата се предлагат от водещия специалност, обсъждат се и се възлагат на учениците от ръководители-консултанти. Индивидуалното практическо задание се консултира от водещия специалността.

Заданието се разработва по образец.

Заданието включва наименованието на темата, ролята и пиесата, както и всички изисквания, свързани с реализацията им.

Национална изпитна програма по професия АКТЪОР , част практика на професията и специалността

Съдържание на индивидуалното практическо задание:

Държавният изпит в частта практика на професията за специалност "Драматичен театър" се състои в изпълнение от учениците на индивидуално практическо задание на основата на професионалните компетенции за придобиване трета степен на професионална квалификация.

Държавният изпит в частта практика на професията за специалност "Драматичен театър" се състои от изпълнение на ролята на сцена.

Примерни теми за индивидуални практически задания :

Тема №1.

Роля в жанра на трагедията.

Тема №2.

Роля в жанра на комедията.

Тема №3.
Роля в жанра на сатирата.

Таблица № 1

№	Критерии за оценяване Специалност Драматичен театър	брой точки
1.	Култура на речта	15
2.	Култура на тялото	15
3.	Създаване на логика на действията в ролята	25
4.	Темпоритъм на действието	25
5.	Единство между чувство за правда и чувство за форма	10
6.	Характерност	10
	Общо брой точки	100

Държавният изпит в частта практика на професията за специалност "Куклен театър" се състои в изпълнение от учениците на индивидуално практическо задание на основата на професионалните компетенции за придобиване трета степен на професионална квалификация.

Съдържание на индивидуалното практическо задание:

Държавният изпит в частта практика на професията за специалност "Куклен театър" се състои от изпълнение на ролята с кукла (маска) и в жив план на сцена.

Примерни теми за индивидуални практически задания :

Тема № 1

- Изработване на роля с кукла марионетка по зададена драматургия.
- Изработване на роля в жив план (маска) по зададена драматургия.

Тема № 2

- Изработване на роля с кукла със задно водене по зададена драматургия.
- Изработване на роля в жив план(маска) по зададена драматургия.

Таблица № 2

№	К р и т е р и и	П о к а з а т е л и	брой точки
Критерии и показатели за оценяване специалност Куклен театър			
1.	Изразителност на ролята в сценични условия.	Преценяване на заложения в куклата тип на героя и адекватен подбор на изразните средства -	25

		характер, емоционален свят и логика на поведение. Проявена способност да се превърне техническото движение на куклата от механично в творческо.	
2.	Провеждане на сценично действие с кукла.	Проявено умение да се проведе логическа последователна линия на физическите действия и чувствата- начина, по който сценичният персонаж мисли, оценява, действа.	25
3.	Осъществяване на гласово-говорна връзка с куклата.	Адекватна гласово-говорна характеристика на сценичния персонаж, която съответства най-точно на неговата визия, характер, емоционален свят. Успешно съчетаване на живото слово с неживата природа на куклата.	25
4.	Подбор на изразните средства спрямо естетическите възприятия на зрителите.	Адекватна преценка на всяка сценична ситуация от позиция на актьор и роля; активно взаимодействие с партньорите-актьори, кукли, зрители; използване на реакцията на зрителите като допълнителна творческа провокация на изпълнението.	25
	Общ брой точки		100

Държавният изпит в частта практика на професията за специалност "Пантомима" се състои в изпълнение от учениците на индивидуално практическо задание на основата на професионалните компетенции за придобиване трета степен на професионална квалификация.

Съдържание на индивидуалното практическо задание:

Държавният изпит в частта практика на професията за специалност Пантомима се състои в изпълнение на ролята на празна сцена и със зададен реквизит.

Примерни теми за индивидуални практически задания :

Тема№1

- Изработване на роля по зададен сценарий от класическата пантомима.

Тема№2

- Изработване на роля в стила на драматичната пантомима без реквизит.

Тема№2

- Изработване на роля в стила на образната пантомима с реквизит.

Таблица № 3

№	Критерии за оценяване специалност Пантомима	брой точки
1.	Убедително и достоверно пресъздаване на задания етюд	25
2.	Изразителност на характера, историята, конфликта и действието	25
3.	Работа с въображаеми предмети и пантомимна техника	25
4.	Умения да ползва езика на тялото, мимиката и жеста, ритмичност.	25
	Общо брой точки	100

VII. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Захава, Б. Е., Майсторството на актьора и режисьора, Наука и изкуство, София, 1997.
2. Кристи, Г., Възпитаване на актьора по школата на Станиславски, Наука и изкуство, 1979.
3. Борисова, Д., Алхимия на актьорския глас, Българска книжарница, София, 2006.
4. Сотирова, Е., Техника на говора, Наука и изкуство, 1983.
5. Кох, И. Е., Основи на сценическото движение, Наука и изкуство, София, 1974.
6. Георгиева, М., Българска сценическа реч, Наука и изкуство, София, 1968.
7. Ганева, М., Подготовката на актьора. Школи, методи и упражнения по актьорско майсторство, Гутенберг, 2007.
8. Кръстева, О., Театърът през вековете, Отечество, София, 1980.
9. Пенев, П., История на българския драматически театър, Наука и изкуство, София, 1975.
10. Павис, П., Речник на театъра, Колибри, София, 2002.
11. Проф. Ив. Чипев, Б. Матанов, Художествено слово, Наука и изкуство, София, 1975.
12. Николова, Р., Актьорският тренинг през XX век, Проф. Петко Венедиктов, 2007.
13. Маленов, С, Трудът М, Валентин Траянов, София, 2005.
14. Бело Шули, Кукленият театър и малкият зрител, Хасково, 1998.
15. Юбилеен сборник Куклено изкуство, ВИТИЗ, София, 1992.
16. Юбилеен сборник 50 години висше образование за куклен театър, НАТФИЗ, София, 2012.
17. Илиев, А., Обща теория и практика на пантомимата в 5 тома, Фосфорус, Сонита, Пловдивски университет, 1993-2020.
18. Инджев, В., Пантомимата, Наука и изкуство, София, 1987.
19. Страсбург, Л., Развитие на метода, Изток- Запад, София, 2016.
20. Чехов, М., За техниката на актьора, Изток-Запад, София, 2016.

